

FN-bygningen. FOTO: TORIKEL RASMUSSEN.

Norge og internasjonale konvensjoner

NORGE HAR TILTRÅDT flere internasjonale konvensjoner, erklæringer og avtaler som har betydning for rettstilstanden til etniske minoriteter og urfolk, og som også har virkninger for samene. De viktigste internasjonale rettsregler og normer som Norge har sluttet seg til, og som setter rammer for norsk samepolitikk er:

- Internasjonal konvensjon av 1966 om sivile og politiske rettigheter, særlig artikkel 1 og 27
- ILO konvensjon nr. 169 Om urbefolkninger og stammefolk i selvstendige land (1989)
- Den internasjonale konvensjonen om avskaffelsen av alle former for rasediskriminering
- FNs konvensjon om barns rettigheter, særlig artiklene 2, 17 (d) og 30 (1989)
- FNs konvensjon om avskaffelsen av alle former for diskriminering mot kvinner (1979)
- Europarådets rammekonvensjon til beskyttelse av nasjonale minoriteter (1995)
- Europarådets charter om regionale og minoritetsspråk (1992)

I tillegg til juridisk bindende internasjonale instrumenter, er en rekke internasjonale deklarasjoner viktige elementer i den norsk samepolitikken, herunder Agenda 21 fra verdenskonferansen for miljø og utvikling (1992), særlig kapittel 26, og deklarasjonen og aksjonsprogrammet fra Verdenskonferansen om menneskerettigheter (1993).

Artikkel 27 i Internasjonal konvensjon om sivile og politiske rettigheter har vært den viktigste internasjonale menneskerettighetsbestemmelsen for utviklingen av norsk samepolitikk og aksept av samiske rettigheter i norsk lov. Artikkel 27 uttaler at «I de stater hvor det finnes etniske, religiøse eller språklige minoriteter, skal de som tilhører slike, ikke berøves retten til, sammen med andre medlemmer av sin gruppe, å dyrke sin egen kultur, bekjenne og praktisere sin egen religion, eller bruke eget språk». Artikkelen verner minoriteter i forhold til negativ forskjellsbehandling. Staten er forpliktet til å få i stand positive tiltak for beskyttelse av identiteten til urfolk og minoriteter og deres rett til å dyrke deres kultur og språk og praktisere deres religion. Det betyr at rettighetene fastsatt i denne bestemmelsen ikke skal nektes.

FNs generalsekretær Kofi Annan og første leder av Permanent Forum for urfolkssaker Ole Henrik Magga.

FOTO: FNs BIBLIOTEK.

Med hensyn til utøvelsen av kulturelle rettigheter beskyttet av artikkel 27, har flere relevante FN organer anerkjent at kultur kan manifestere seg på flere måter, også en spesiell levevis basert på utnyttelsen av landressurser, særlig gjelder dette urfolk. En slik rettighet kan innbefatte slike tradisjonelle aktiviteter som fiske, jakt og tamreindrift.

ILO konvensjon nr.169 er det internasjonale rettslige instrumentet som retter seg direkte mot vern av urfolk. Norge var den første staten som ratifiserte konvensjonen i 1990. ILO konvensjonen anerkjenner urfolks rett til egne institusjoner og ha kontrollen over disse, at de har rett til egne levemåter og økonomisk utvikling, og rett til å bevare og utvikle deres egen identitet, språk og religion innenfor rammen til nasjonalstaten de bor i. Konvensjonen inneholder også bestemmelser om urfolks rett til land og naturressurser. Urfolks adgang til deres land og ressurser er ansett som sentrale om de materielt og kulturelt skal overleve som eget folk.

www.dep.no/aid/

www.galdu.org

Samene – en håndbok, Karasjok 2003.